

Проблеми інтеграції системи обліку та її місце у інформаційному забезпеченні управління виробництвом безалкогольних напоїв

Анотація: розглянуто проблеми створення інтегрованої системи обліку на сучасних українських підприємствах, що займаються виробництвом мінеральних вод та безалкогольних напоїв, а також визначено місце такої системи у інформаційному забезпеченні управління.

Annotation: the problems of creation of the integrated system of account are considered on the modern Ukrainian enterprises which are engaged in the production of mineral waters and soft drinks, and also certainly place of such system in the informative providing of management.

Постановка проблеми. Трансформування економіки в нашій державі викликало глобальні зміни в суспільстві і вимагає пошуку нових підходів до управління підприємством та виходу їх на світовий ринок. Сучасні умови господарювання передбачають побудову такої інформаційної системи підприємства, яка забезпечуватиме об'єднання усіх її складових. При систематизованому обміні інформацією важливо визначити місце і роль цих складових.

Для нормального функціонування будь-якої економічної одиниці необхідно володіти достовірною та об'єктивною інформацією про майно, фінансове становище, результати роботи. Таку інформацію надає лише система бухгалтерського обліку.

Реформування системи бухгалтерського обліку в нашій країні почалося з ухвалення в 1999р. Закону „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, з того часу прийнято 32 національних стандарти бухгалтерського обліку на основі міжнародних. Завдяки цьому створено умови для складання достовірної фінансової звітності, що дає змогу власникам, інвесторам, банкам оцінювати прибутковість, конкурентоспроможність, економічний потенціал та привабливість вітчизняних суб'єктів господарювання, отже й підвищувати рівень довіри до них. Крім того, на основі такої економічної інформації краще формувати прогнозні показники розвитку.

Розвиток міжнародного співробітництва, участь у міжнародному розподілі та кооперації праці, залучення іноземних інвестицій в економіку України, вихід вітчизняних підприємств на міжнародні ринки капіталу – все це потребує подальшого удосконалення системи бухгалтерського обліку, запровадження методології розкриття економічної інформації за міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставності фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Частина підприємств з виробництва мінеральних вод та безалкогольних напоїв вже зараз формують звітність за міжнародними стандартами, так як є потенційними учасниками фондового ринку, мають кредити у міжнародних банках, входять до міжнародних холдингів або ж прагнуть залучити інвесторів. І питання інтеграції облікової системи на таких підприємствах стоїть досить гостро та є надзвичайно актуальним.

Метою даної статті є вивчення проблем, що виникають при інтеграції обліку на основі автоматизованої системи та визначення її місця в управлінні підприємством, а також особливостей її функціонування у реальній діяльності вітчизняних підприємств з виробництва безалкогольних напоїв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На початку 90-х років ХХ ст. російською мовою було видано низку підручників зарубіжних авторів з управлінського обліку (К. Друрі, Ч. Хорнгрена та Дж. Фостера, Р. Ентоні та Дж. Ріса, Р. Манна, Е. Маєра та ін.). Пізніше, завдяки ознайомленню із зарубіжним досвідом, були опубліковані підручники, посібники та монографії з управлінського обліку українських і російських авторів, зокрема В.Сопко(1995), М.Пушкаря (1995), С.Голова і В.Єфіменко (1996) Л.Нападовської (1999), Ф. Бутинця, Л. Чижевської, Н. Герасимчука (2000), В.Ткача та М. Ткача (1994), В. Палія (1997), Г. Карпової (1998), О. Миколаєвої та Т. Шишкової (1997) та ін.

У зарубіжних працях питання поділу системи обліку на складові бурхливо обговорювалося на протязі усього ХХ століття. Управлінський облік, як самостійна галузь знань сформувався приблизно у середині 50-х років. Саме з цього приводу Г. Кроунінгшїлд та Л. Бетіста [1;с.32] зазначають: «Бухгалтер-калькулятор стояв перед альтернативою: зайняти місце в бригаді управління і забезпечувати даними, яких потребувало управління, або бути відправленим на другорядну позицію клерка, що просто діяв як накопичувач записів усього, що трапилося. Тепер очевидно, що він обрав перший варіант — приєднався до управління. Але щоб виконати свою частину роботи, він мав змінити свої методи і відповідати на проблеми, що не є чисто обліковими. Те, чого він прагнув, перебувало у споріднених галузях: економіці, математиці, статистиці, психології, ринкових операціях, технології. Він мав запозичувати дещо від кожної з них. У результаті з'явилася нова галузь — «управлінський облік».

Розвиток ринку в Україні зумовив зростання потреби в обліковій інформації, що є корисною для ефективного управління підприємством. Тому в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з'явився термін «управлінський облік». Дане визначення звучить наступним чином: «Внутрішньогосподарський (управлінський) облік - система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством». У цьому ж Законі є уточнення того, що підприємство самостійно розробляє систему і форми управлінського обліку.

Але разом з законодавчим визнанням у вітчизняних авторів відсутній єдиний підхід до трактування управлінського обліку, усе залежить, передовсім, від думки конкретного автора.

Серед таких авторів, як М. Чумаченко, В. Палій, В. Івашкевич та ін. [5,6] переважає думка, що поділ обліку на фінансовий та управлінський не порушує єдності облікової системи. Не сприймають такого поділу Я. Соколов, Б. Валуєв, О. Бородкін та ін. [2,3,7], вони вважають, що бухгалтерський облік є єдиним і неподільним, а управлінський – це облік витрат і калькуляція собівартості.

М.Г. Чумаченко зазначає, що управлінський облік покинув рамки традиційного обліку, він розвивається і виконує вже необлікові функції.

На думку В.В.Сопко, внутрішньогосподарський (управлінський) облік не є самостійним, а являє собою поглиблення, деталізацію бухгалтерського фінансового обліку [8;с.361].

Постановка завдання. Практика ж свідчить, що останнім часом велика кількість українських підприємств будують свої облікові системи, таким чином, щоб вони займалися не лише здійсненням податкових розрахунків та поданням звітності, а й забезпечували б керівництво підприємства оперативною, достовірною та об'єктивною інформацією.

Досить важливим та проблемним питанням інтегрованої системи обліку сьогодні є недоступність адекватного програмного забезпечення. Адже саме воно має виступити тією уязвою, а також консолідуючим фактором при побудові облікових систем такого типу.

Виклад основного матеріалу. За оцінками фахівців більшість середніх та великих вітчизняних підприємств відчувають гостру потребу у інтеграції облікової системи у єдиний механізм який забезпечуватиме прийняття оперативних та ефективних управлінських рішень. У таблиці 1 наведено бачення авторів щодо існуючих складових облікових систем, що функціонують на багатьох сучасних підприємствах.

Таблиця 1.

Складові облікової системи підприємства

Характеристика підсистеми обліку	Підсистеми обліку		
	Фінансовий облік	Управлінський облік	Податковий облік
Основні користувачі	Кредитори та інвестори підприємства	Керівники (менеджери) підприємства	Держава, податкові органи
Задачі	Оцінка кредитоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості та загальної економічної ефективності діяльності.	Прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень	Визначення бази оподаткування
Вимоги	Повнота та достовірність відображення фінансових результатів. Зрозумілість зовнішньому користувачеві.	Оперативність, гнучкість, достатність, об'єктивність, економічна доцільність	Відповідність законодавству
Методологія	Загальноприйняті стандарти обліку	Самостійно розроблена на підприємстві (з урахуванням особливостей його діяльності)	Регулюється нормативно-правовими актами

Окрім того, в залежності від необхідності у інформації для прийняття рішень підприємствам пропонується:

— вести управлінський облік користуючись наказом про облікову політику ;

— вести управлінський облік на основі самостійно (або за допомогою відповідних фахівців) розробленого положення про управлінську облікову політику.

Бухгалтерський облік в Україні упродовж багатьох років розвивався, як жорстоко регламентована система і визнання на законодавчому рівні права підприємства на ведення управлінського обліку, а також наближення до Міжнародних стандартів фінансової звітності важко сприймається, як вітчизняними науковцями так і практикуючими фахівцями.

Лідери ринку завжди відрізняються вмінням швидко та ефективно реагувати на зміни економічної ситуації, та вести свою господарську діяльність з врахуванням вимог часу. Великий холдинг «IDS Group» було створено наприкінці 2004 року внаслідок об'єднання найпотужніших українських виробників мінеральних вод та їх дистрибуторів: Миргородського заводу мінеральних вод, Моршинського заводу мінеральних вод «Оскар», ЗАТ «Індустріальні та дистрибуційні системи» («ІДС») і ВАТ «Нова». Перетворившись на великий холдинг, який контролює понад 25% ринку, ці підприємства не уникли типової проблеми великих корпорацій — збільшення термінів ухвалення рішень. В якійсь мірі це компенсує позиція лідера на українському ринку мінеральних вод, а також чітка та налагоджена інформаційна база управління, невід'ємною частиною якої є інтегрована система бухгалтерського обліку.

Отже, перед підприємствами, що ввійшли до «IDS Group» постала проблема у об'єднанні фінансового, управлінського, податкового, а також обліку за МСФЗ у єдиному інформаційному просторі. У такій ситуації є два шляхи вирішення: або за допомогою розширення штату та створення спеціальних відділів, що займатимуться веденням різних видів обліку та складанням звітності, або інтеграцію усіх видів обліку у єдиній інформаційній системі.

Рис.1. Відображення однієї господарської операції в інтегрованій системі обліку

Зрозуміло, що для більш ефективного ведення господарської діяльності в таких масштабах інтегрована інформаційна система обліку просто необхідна рис.1. Серед переваг такої облікової системи можна виділити наступне:

- виключається необхідність багаторазового введення даних для різних облікових потреб;
- високий рівень достовірності управлінської інформації, за рахунок зниження кількості користувачів, що вводять дані до системи;
- співставність та відповідність даних;
- відсутність потреби у залученні додаткових спеціалістів;
- оптимізація документообігу компанії.

Подібна інтеграція системи обліку досягається за рахунок вирішення ряду організаційних питань на рівні методології та техніки обліку, а також на рівні автоматизації усього цього процесу. Як правило, за основу все ж приймається система фінансового обліку яка доповнюється податковим обліком, деталізується даними управлінського обліку та об'єднується у єдину інтегровану систему. Але первинних даних, що необхідні, для ведення фінансовго обліку іноді недостатньо для отримання управлінських звітів, отже варто їх доповнити деталізованою інформацією, яка усереднені системи консолідується рис. 2.

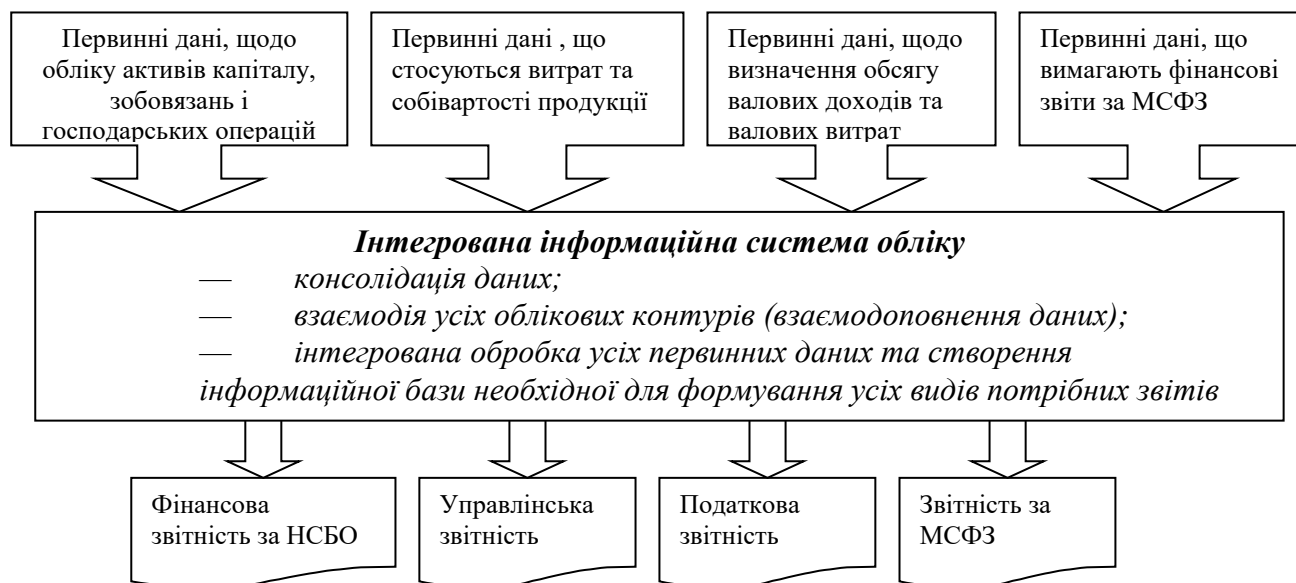

Рис. 2. Інтеграція обліку з можливістю консолідації даних у самій системі

Як і більшість вітчизняних підприємств, Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» є частиною великого холдингу, і має потребу у інтеграції облікової системи. Забезпечення безперервності відображення операцій і достовірну оцінку активів, зобов'язань, капіталу на підприємстві відбувається із застосуванням програми «1:С Бухгалтерія (версія 7.7)», але таке ведення обліку не забезпечить управління необхідною йому інформацією, а також унеможливіє ведення обліку за стандартами МСФЗ. Тому поряд з цим програмним забезпеченням усі підприємства холдингу використовують сумісне програмне забезпечення яке дозволяє імпортувати дані з «1:С», та використовувати їх для цілей управління в подальшому.

Висновки. На наш погляд, потрібно розширити зміст системи бухгалтерського обліку через інтеграцію видів обліку в єдиному інформаційному середовищі, а відмінності в змісті та структурі інформації, що

використовуються різними користувачами, можуть призводити до створення нових підсистем, що означатиме розвиток системи в цілому.

Аналіз практики застосування інтегрованої системи обліку на українських підприємствах свідчить про вирішення наступних проблем :

- відміна жорсткої централізації інформації та прийняття рішень;
- використання сучасного програмного забезпечення, що підвищує ефективність роботи не лише обліковців, а й менеджменту в цілому.

Більшість компаній ведуть фінансовий облік на базі програмного забезпечення фірми «1:С», відповідно, в цих компаніях, самим зваженим рішенням при створенні інтегрованої інформаційної системи обліку буде вибір такого програмного забезпечення, яке характеризується налагодженою взаємодією з вже існуючою програмою, легкістю налаштувань та можливістю як експортувати так і імпортувати дані.

В результаті інтеграції система обліку буде забезпечувати ефективний процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та подання інформації для зовнішніх користувачів, таких як акціонери, кредитори, регулюючі і податкові органи, а також використовуватись керівництвом для планування, оцінки і управління в організації та оптимального витрачання ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Crowningshield G.R., Bettista G.L. The Accounting Revolution // Management Accounting. – July, 1966. — pp.30-39.
2. Бородкін О. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – №2. – С. 45-53
3. Валуєв Б.Проблемы управленческой ориентации бухгалтерского учета // Світ бухгалтерського обліку. – 1988. – №1. – С.3-10
4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522с.
5. Ивашкевич В.Б.Управленческий учет в информационной системе предприятия // Бухгалтерский учет. 1999. – №4. – С.99-102
6. Палий В.Ф.,Палий В.В. Управленческий учет – новое прочтение внутрихозяйственного расчета // Бух. учет. – 2000. – №17. – С.58-62
7. Соколов Я.В. Управленческий учет: миф или реальность? //Бухгалтерський облік. – 2000. – №18. – С. 50-52.
8. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2006. — 526 с.